

Södertörns högskola
Statsvetenskap, PK
C-uppsats, VT 06

Mohammedkarikatyerna och skapandet av den Andre
- En diskursanalys av den andres dominerande roll och identitet i Sverige -

Författare: Ewa Olszewska
Handledare: Inga Brandell

Abstract

The Mohammed caricatures and the creation of the Other - A discourse analysis of the dominating perception of the Other in Sweden -

Author: Ewa Olszewska

The aim of the paper is to explore the dominating perception of the Other after the conflict regarding the Danish Mohammed caricatures. How Swedish newspapers have portrayed Arabs, which role they have been given in society and what problems they are struggling with is going to be the focus of this thesis.

As methodological approach I chose discourse analysis, since it presents a view where language defines and structures our understanding of reality. Through the study of various Swedish newspaper articles, this essay tries to illustrate the implicit yet existent negative image of the Arabs as a group and potential alternative ways of understanding the Other.

The perception of Arabs is a product of a necessary imaginary foe, a mirror image of the bad and strange in contrast to the idyllic and safe Swedish nationality. The rhetoric's of the discourse are therefore constructed between a politics of acknowledgement and a will to culturally dominate the Other. To challenge this view the citizens of a nation must accept it as nothing more than an imaginary design.

Key words: the Mohammed caricatures, Arabs, identity construction, the significant Other, discourse analysis

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Syfte och frågeställning.....	5
1.2 Problematik	6
2. Teori	7
3. Material & metod.....	10
3.1 Material	10
3.2 Metod.....	13
4. Skapandet av ”den Andre”	17
4.1 Tecken: de Andra – erkännandets politik	18
4.2 Tecken: muslim – araben som troende.....	19
4.3 Tecken: Islam – tro.....	20
4.4 Tecken: fundamentalist – araben som extremist.....	21
4.5 Tecken: terrorist – araben som hot.....	23
4.6 Tecken: yttrandefrihet.....	25
4.7. Element: demokrati.....	26
5. Diskussion och sammanfattning.....	28
6. Slutsats.....	32
7. Källförteckning.....	34

1. Inledning

I september 2005 tryckte den danska tidningen Jyllands-Posten tolv karikatyrbilder på profeten Mohammed. Syftet var att genomdriva ett journalistiskt projekt som vände sig emot själv censur och prövade yttrandefriheten. Artikeln handlade om varför det är i sin ordning att i danska kabaréer driva med bl.a. amerikanska ledare men inte muslimska och illustrerades av bilder på Islams patriark med bl.a. en bomb i turbanen. Muslimer reagerade på detta genom protester som snabbt utvecklades till demonstrationer av oproportionerliga slag som upplopp och ambassadbränder.

Händelsen väckte även en uppmärksam debatt inom europeisk press, där det ursprungliga syftet förbisågs och fick ge utrymme åt överlägganden huruvida muslimer kunde tolerera europeisk liberalism och om européer kunde tolerera muslimers religiositet. Debatten kom att kretsa kring skillnader mellan ”oss” och ”dem” och vad som var offentligt acceptabelt och politiskt korrekt.

Araber, som brukar uppfattas som den största muslimska gruppen, fick enligt mig en framträdande roll i sammanhanget. Felaktigt brukar termerna ”arab” och ”muslim” överlappa varandra i västerländska diskurser, då inte alla araber är muslimer och inte alla muslimer araber. Av den orsaken tyckte jag att det skulle vara intressant att undersöka hur araber framställdes i svensk press, hur bilden av ”dem” - i form av ”den Andre” - skapad av ”oss” ser ut. Utgångspunkten ligger i ett synsätt som präglats av medial framställning och som uppfattar ”den Andre” som ett diffust begrepp med skiftande innebörder som i olika kontext fått betyda olika saker. Diskurser definierar denna föreställning, ger det en identitet och sätter det i ett socialt sammanhang. Identiteten befinner sig dock i ett ständigt förändringstillstånd då den definieras av aktuella händelser. Detta resulterar i ett behov av definition. Att avgränsa en muslimsk identitet är på samma gång att fastställa vad som utmärker svenskar/Européer/västerlänningar. Nationer är inte mer än föreställda gemenskaper, men behöver ställas i motsats till något främmande för att skapa en känsla av tillhörighet och producera en konkret identitet som tillämpas vid distinktioner mellan oss och dem. Därför utvecklas en erkännandets politik som förutsätter exkludering och även därför låses den andre in i en föreställningsvärld som ger majoriteten kontrollen över honom. Den bärande frågan i denna uppsats kommer

därför att handla om identitet och om hur araber och arabiskhet definieras av Muhammedkonflikten och avgränsas inom diskursen.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur araber framställs inom den dominerande svenska mediala diskursen efter konflikten kring karikatyrteckningarna. Genom att undersöka föreställningen av ”araber” i det svenska samhället dvs. hur vi ser araber som grupp, skulle jag även kunna se vilket handlingsutrymme dessa får eller snarare, hur detta begränsas. Jag vill försöka svara på följande frågeställning:

”Hur har ”den Andre” konstruerats inom den diskursiva ramen och erbjuder diskursen alternativa betraktelsesätt?”

De två faktorer som sammankopplas blir identitet och makt. Makt är ett centralt element inom statsvetenskap, då maktperspektivet innebär att karakterisera och förstå sociala relationer. För denna uppsats blir Steven Lukes A-B relation viktig att nämna, där maktförhållanden analyseras ur tre dimensioner. Denna undersökning ryms i den tredje, där den dolda makten över tanken påverkar människor att agera på ett visst sätt som kanske egentligen inte alls ligger i deras intresse. Man kan t.ex. anta att detta slags maktutövning försiggår genom att de stora massmedierna beskriver vissa samhällsfenomen på ett specifikt vinklat sätt, medan alternativa betraktelsesätt helt trängs undan.¹ Jag vill därför även visa på andra framställningar av araber genom att utgå från den dominerande diskursen för att hitta alternativa betraktelsesätt. Jag är medveten om att den diskurs som jag analyserar inte är den enda, men det är den som har störst utbredning bland ”medelsvenssons”.

Teorin som presenteras i del två har därför till syfte att via den metod som läggs fram i del tre analysera den dominerande bilden av ”den Andre” i del fyra. Slutlig diskussion hittas i uppsatsens femte del. Jag vill understryka att uppsatsen berör ett problem där jag inte kan ge klara lösningar eller korrekta svar, men förhoppningsvis kan den utgöra en byggrund för vidare forskning.

---

¹ Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt*, s. 13.

1.2 Problematik

Problematiken i denna uppsats gäller främst de vaga definitionerna gällande begreppen som används dvs. ”araber” och ”muslimer”. I europeiska diskurser brukar dessa två termer felaktigt överlappa varandra trots att inte alla araber är muslimer och inte alla muslimer är araber. Tidningarna som används som material i detta arbete använder vaga definitionsbegrepp och som därmed blir svåravgränsade. Jag koncentrerar mig därför enbart på araber och/eller muslimer inom det geografiska område som betecknas som Mellanöstern.

Begreppsproblematiken tycks för övrigt genomsyra just detta ämne. Said exempelvis använder sig av beteckningen ”Orientalism” vilket är ett historiskt konstruerat koloniseringsbegrepp som inte bara avgränsar sig till Mellanöstern. Andra författare väljer att jämföra ”Väst” med ”Islam” för att beteckna relationerna mellan Europa och USA och Mellanöstern, vilket är felaktigt. Många har oavsiktligt en stark historisk förankring vilket är viktigt att notera för forskningen, då jag skulle vilja skriva detta arbete utan ett historiematerialistiskt förankrat klassperspektiv.

2. Teori

Benedict Anderson inleder ett av kapitlen i sin bok *Den föreställda gemenskapen* med ett citat från Ralph Waldo Emerson som låter ”Människor är ”kulturbärande” och de kulturer som de bär skiftar beroende på tidigare och nuvarande identifikationer”.² Boken har fått sitt namn från antagandet att varje nation egentligen är en föreställd politisk gemenskap, då de flesta medlemmar endast kommer att leva i, och känna till en av de många minoriteter som bidrar till att skapa nationen, men ändå kommer bilden av en nationell gemenskap vara djupt inrotad i deras medvetande.³ Denna gemenskap fyller sin funktion så länge den fortsätter att skapa en stabil identitet för medlemmarna inom en nation som de kan använda för att urskilja sig från andra. I dagens politik är behovet av och kravet på erkännande viktigt⁴, om inte nödvändigt för att upprätthålla en grupp eller stats stabilitet. Därför har jag i denna uppsats valt att arbeta med teorin om ”den Andre”. Den förekommer frekvent i böcker som handlar om skapandet av nationer, deras identitetsbildning o dyl. Jag har valt att koncentrera mig på tre författare: Benedict Anderson, Charles Taylor samt Thomas Hylland-Eriksen men kommer även att arbeta med Iris Marion Young, som trots att hon främst är en feministisk forskare, har en väldigt träffande beskrivning för den teori jag rör mig med.

Teorin om ”den Andre” har sina rötter i den nationella gemenskapen och dess identitetsskapande där grundläggande tillämpningar av distinktioner mellan Oss och Dem bildas.⁵ ”Den mänskliga identiteten skapas dialogiskt dvs. som en reaktion på våra relationer, inklusive våra faktiska dialoger med andra”, skriver Charles Taylor i sin bok *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*.⁶ Grupper och kollektiv konstrueras alltid i relation till andra, själva tanken på en gemenskap förutsätter att det finns andra som inte hör till den.⁷ ”En gemensam europeisk identitet måste exempelvis

---

² Taylor, Charles, 1994. *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*, s. 20.

³ Anderson, Benedict, 1992. *Den föreställda gemenskapen*, s. 21.

⁴ Taylor, Charles, 1994. *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*, s. 37.

⁵ Hylland, Eriksen, Thomas, 2000. *Etnicitet och nationalism*, s. 28.

⁶ Taylor, Charles, 1994. *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*, s. 21.

⁷ Ibid., s. 139.

definiera sig själv i kontrast till en muslimsk identitet, en Mellanöstern-identitet eller en arabisk identitet”, menar Thomas Hylland-Eriksen.⁸

”Den Andre” blir en nödvändig motpol till oss, och måste vara lika stark som den egna gemenskapen för att vi ska känna oss säkra i oss själva, i vår identitet och därmed känna oss erkända. Vi själva fungerar även som en motpol för någon annan, därmed kan man säga att alla stater i något sammanhang spelar rollen av ”den Andre”. Problemet som kan komma att uppstå är att den egna identiteten hamnar på ett andra plan om en grupps medlemmar offentligt endast identifieras med gruppens dominerande karaktärsdrag.⁹ Dock kan tesen att vår identitet delvis eller helt formas av andras erkännande, lida verklig skada om vi utsätts för *miss-kännande* dvs. grupperna/nationerna runtomkring återspeglar en inskränkt eller förnedrande bild av den egna gruppen.¹⁰ Eftersom de dominerande grupperna kontrollerar de viktiga kommunikations- och informationsverktygen kommer de vidast spridda kulturella produkterna i samhället uttrycka deras specifika erfarenheter, värderingar, målsättningar, perspektiv på och tolkning av sociala skeenden och företeelser.

Här skulle jag vilja infoga uttrycket ”kulturell dominans” som Iris Marion Young använder sig av. *”Kulturell dominans innebär att en grupp som är utsatt blir osynliggjord samtidigt som den framställs i stereotypa bilder som skiljs ut som annorlunda, som den Andre.”*¹¹ Detta härstammar ifrån de dominerande gruppernas omedvetna framställning av sig själva, sina erfarenheter och sin kultur som allmängiltiga. De som lever under trycket av kulturell dominans upptäcker sig vara definierade av andra människor och snärda i ett nät av idéer och föreställningar i andra människors huvuden, där de befinner sig i en paradoxal situation mellan att vara osynliga och iögonfallande på samma gång.¹²

Då de dominerande grupperna anser sina identiteter vara normala tenderar de att beskriva de andra grupperna i termer av brist och defekt. Möten mellan grupper kan utmana den

---

⁸ Hylland, Eriksen, Thomas, 2000. *Etnicitet och nationalism*, s. 81-82.

⁹ Taylor, Charles, 1994. *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*, s. 22.

¹⁰ Taylor, Charles, 1994. *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*, s. 37.

¹¹ Young, Iris Marion, 2000. *Att kasta tjejkast: Texter om feminism och rättvisa*, s. 79.

¹² *Ibid.*, s. 80-81.

dominerande gruppens anspråk på universell giltighet och dess ställning kan bara återtgas genom mätning av de andra genom den egna måttstocken för rimligt/gott/normalt. Följdaktigen formuleras skillnader i termer av avvikelser/normlighet och under-/överlägsenhet.¹³

Den dominerande kulturens schablonartade och nedvärderande föreställningar om ”de andra” påverkar också de andras medvetanden, vilket bidrar till utvecklingen av ett dubbelt medvetande: känslan av att alltid se sig själv med andras ögon och ständigt mäta sig med måttstockar som upprättas i en främmande värld. *”Det dubbla medvetandet infinner sig när den kulturellt dominerande vägrar leva upp till de schablonartade bilder av sig själv som han eller hon redan internaliserat och gjort till sina egna.”*¹⁴

Den kulturella dominansens orättvisa ligger i att de förtryckta gruppernas upplevelser och tolkningar av samhället inte tillåts påverka den dominerande kulturen, men med hjälp av bl.a. sin kontroll över kommunikationsverktygen kan den dominerande kulturen tvinga på de förtryckta grupperna sina egna erfarenheter och normer.¹⁵

---

¹³Young, Iris Marion, 2000. *Att kasta tjejkast: Texter om feminism och rättvisa*, s. 79.

¹⁴Young, Iris Marion, 2000. *Att kasta tjejkast: Texter om feminism och rättvisa*, s. 80.

¹⁵ Ibid., s. 81.

3. Material & metod

3.1 Material

Tidsramen för denna uppsats omfattar januari – mars 2006, fokus ligger därmed på utsagor konstruerade under perioden för Muhammedkonflikten, vars kärna dvs. karikatyrerna utgör en centralpunkt för diskursens ursprung. Teckningarna skapade diskursen men de undersökta artiklarna, som bara utgör en del av diskursen, driver och utvecklar den vidare. Genom dem kan diskursens beståndsdelar och dess politiska innebörder analyseras.

Undersökningen omfattar de utsagor från tidningarna DN, SvD samt Expressen. DN och SvD valdes med tanke på att det är två stora dagstidningar med en stor läskrets runtom i Sverige. Expressen användes som företrädare för skvallerpressen. Jag är medveten om att tidningarnas ideologiska bakgrunder och spridning runtom i Sverige kan diskuteras men att undersöka fler tidskrifter skulle vara alltför omfattande för denna typ av undersökning. Istället har jag valt att analysera det material i tidningarna vilket formulerats inom ramen för Mohammedkonflikten, dvs. nyhetsartiklar, ledare, kolumner osv., så att utsagorna spänner över ett spektrum av journalistiska genrer. Hur reportagen vinklas och i vilken kontext situationerna sätts påverkar till stor del den offentliga förståelsen för vem eller vad som är källan till problemet och dess lösning.¹⁶ Tidigare bevakning av samma fenomen påverkar dessutom språket som används för att beskriva den nuvarande situationen, dess aktörer och deras handlingar.¹⁷

Uppsatsen analyserar bara en del av en övergripande medial diskurs och problemet blir då att alternativa betraktelsesätt trängs undan. Vidare forskning skulle ex. kunna inkludera en jämförelse av den nuvarande diskursen med den dominerande diskursen innan debatten kring Mohammedkarikatyrerna.

De texter jag valt är koherenta, dvs. de hålls ihop av en röd tråd. Fokus ligger på såväl innebörds- som den interpersonella aspekten då språket används för att uttrycka en bild av den omgivande verkligheten men utnyttjas inte bara för reflexioner utan även för handling. Ingen talare eller skrivare kan i isolering använda språket för att ge sin bild av

---

¹⁶ Stout A., Daniel, Buddenbaum M., Judith, 2001. *Religion and popular culture – Studies on the interaction of worldviews*, s. 21.

¹⁷ Ibid., s. 21.

något eller för att påverka andra.¹⁸ Diskursen utgår från avsändare, mottagare såväl som uttolkare, därför är många av utsagorna studieobjekt konstruerade utifrån en subjektiv förförståelse. Med tanke på detta anser jag texterna vara talande för de skribenter som formulerar utsagorna och kan ge en nyanserad bild av informationsmaterialet både vad gäller det politiska och kulturella livet.

Jag har medvetet avgränsat mig till skrivna texter då de är lättillgängliga för läsaren. Internet har endast använts för att hämta tidningsmaterial, annars skulle reliabiliteten riskeras för mycket.

De böcker som utgör grund för den textanalytiska basen är Bergström och Boréus *"Textens mening och makt"* (2000) samt Neumanns *"Mening, materialitet och makt"* (2003), där Bergström och Boréus erbjuder en omfattande genomgång av diskursbegreppet som textanalytiskt medel.

Andersons *"Den föreställda gemenskapen"* (1992), Hylland-Eriksens *"Etnicitet och nationalism"* (2000) samt Taylors *"Det mångkulturella samhället"* (1994) erbjuder en uttömmande förklaring till teorin om "den Andre" och medföljande identitetsbildning. Författarna analyserar både sökande efter den individuella essensen samt konstruktion av kollektiva identiteter och vidare fastställande av dessa. Taylor aktualiserar problemet med individers rätt till likabehandling utan att inkräkta på deras kulturella och etniska identitet. Eriksen diskuterar i vilken utsträckning etnicitet är beroende av kulturella skillnader och till vilken grad den påverkas av omgivande sociala förhållanden. Anderson undersöker hur nationaliteters föreställda gemenskaper skapas och sprids. Litteraturutbudet kompletteras av några kapitel i Youngs *"Att kasta tjejkast"*. De utvalda texterna behandlar utanförskap i samhällen, där Young beskriver olika sätt som används för att förtrycka minoritetsgrupper.

En bärande bok i analysen är Hallidays *"Islam and the myth of confrontation"* (1999). Författaren omvärderar de förlegade men alltid närvarande schablonbilderna på "Islam" och "Väst", slår hål på myter gällande dessa begrepp och omprövar såväl västerländsk som islamisk retorik. Said bidrar med *"Orientalism"* (2004) där han behandlar problemet

---

¹⁸ Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt*, s. 16.

rörande det splittrade Orienten som egentligen bara är ett romantiserat och idealiserat västerländskt påfund. Han påpekar att paradoxalt nog utmålas det påfundet till ett fundamentalt hot mot västerländsk frihet. Annan bidragande litteratur är Hagevis *"Religion och politik"* (2005) som diskuterar hur religion och politik kopplas samman i massmedier och offentliga debatter. Texterna i boken prövar de båda begreppen och visar hur de skildras i olika kontext.

"Political Democracy and Ethnic Diversity in modern European History" (2005) av Gerrits och Wolffram behandlar ett av de största problemen i demokratiska stater idag gällande förenandet av demokrati och etnisk mångfald. Marc Raboys och Bernard Dagenais *"Media, crisis and democracy"* (1995) bidrar med en intressant diskussion gällande mediernas inblandning i konflikter, hur dessa framställs, tolkas och förmedlas. Författarna menar att tidningsartiklar ofta är uppbyggda på ett specifikt vinklat sätt, där man först återger en händelse för att sedan lägga till mer och mer detaljer som spår på dynamiken. Slutligen bidrar Daniel Stout med *"Religion and popular culture"* (2001), där problemet gällande muslimers och arabers demonisering i västerländska medier analyseras, vilket sedan används som bakgrund till förklaringen av muslimers självbild i västerländska samhällen. Utöver detta har även SOU rapporten *"Mediernas Vi och Dom – Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen"* använts, där problemet rörande västliga mediernas vi och dem tänkande behandlas.

Jag har försökt att skapa en varierande litteraturlista, men utgångspunkten ligger i Sverige och perspektivet är svenskt då jag liksom läsaren känner till de samhälleliga reglerna och kulturella koderna och därför blir det lättare att undersöka underliggande meningar i mediala sammanhang. Jag är medveten att bilden av "den Andre" skulle ha blivit mer mångfaldig om jag även inkluderat arabiska källor men detta skulle ha äventyrat denna uppsats reliabilitet. Folk i väst som inte har någon direkt anknytning till öst har svårt att tyda de underliggande meningar och kulturella koder som ligger till grund för dessa samhällen och kan därmed lätt ge en missvisande bild, även om källorna är översatta till engelska.

Jag anser att jag uppnått en hög grad av validitet genom att undersökningen mätt det den är avsedd att mäta dvs. den diskursiva förståelsen av den Andre. Materialet som använts

ingår i den offentliga diskursen och de presenterade föreställningarna har haft konsekvenser för konstruerandet av den Andre.

Jag bedömer även reliabiliteten vara god till följd av noggranna analys- och källredogörelser. Visserligen har jag valt en tolkande metod vilket bidrar till att reliabiliteten kan diskuteras men utesluter enligt mig inte en någorlunda hög grad av intersubjektivitet.

3.2 Metod

Jag vill ur ett västligt perspektiv med ett diskursivt anslag analysera hur konflikten kring Mohammedkarikatyrerna, såsom den framställdes i svensk press, format den dominerande föreställningen om den Andre. Jag vill undersöka omedvetna föreställningar som påverkas och förankras via det omgivande språket och kulturen, och följdaktligen blir metoden som jag jobbar med en diskursanalys.

Diskurs är inget entydigt begrepp och diskursanalytiska metoder skiljer sig mellan författare och genrer. En del av diskursen är den genre som texten kan räknas till.¹⁹ Jag ska därmed klargöra med vad som kommer avses vara diskurs i denna uppsats. Som underlag använder jag boken *”Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys”* av Bergström och Boréus samt Neumanns *”Mening, materialitet och makt – en introduktion till diskursanalys”*.

Med diskurs avser Bergström och Boréus en uppsättning talande eller skrivna utsagor i ett bestämt socialt sammanhang samt medföljande mer eller mindre uttalade regler som styr vad som kan och inte kan sägas eller skrivas i sammanhanget.²⁰ Diskursanalys är inriktad mot textens innebördsaspekt, då man med denna metod kan undersöka hur olika föreställningar i en diskurs skapas och vilka ramar för vad som kan sägas som diskursen sätter²¹, med andra ord hur vissa utsagor aktiverar och utlöser sociala praktiker och i vilken mån påståenden bekräftar eller utlöser dessa praktiker.

---

¹⁹ Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt*, s. 17.

²⁰ Ibid., s. 17.

²¹ Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt*, s. 21.

Metoden förutsätter att befintliga idéer är sammankopplade med ett språk som definierar vår omvärld och dess strukturer och blir därmed användbar vid undersökningar av samhällsfenomen där språket står i fokus. Utsagorna konstituerar folks verklighetsuppfattning och verkar bestämmande för sociala relationer dvs. hur sociala agenter uppstår, fungerar och ändras. Till skillnad från andra textanalyser blir språket i diskuranalysen det medel som formar verkligheten utan att nödvändigtvis återge den.²² Huvudpoängen är att analysera mening som en del av det generellt sociala, där mening skapas.²³ Verklighet och språk kan inte skiljas åt för språket fyller verkligheten med kontenta. För varje dominerande diskurs kan konkurrerande diskurser antas finnas som erbjuder alternativa bilder av verkligheten. Men poängen med diskurs är inte att påvisa en falsk förståelse av verkligheten eller avtäcka den ”sanna” verkligheten. Poängen är att verkligheten måste sökas i sin av mening fyllda sociala manifestation. Diskursens meningsbyggande kraft är central då den ger en förutsättning åt möjliga handlingar.²⁴

Diskursen ingår i en vidare kontext, där diskurs avser textens språkliga sammanhang och med kontext åsyftas det vidare sammanhang som texten återfinns i.²⁵ Texterna speglar såväl medvetna som omedvetna föreställningar som människorna i texternas tillkomstmiljöer hyser. Texterna speglar, reproducerar eller ifrågasätter ex. makt, men de är inte makt i sig, snarare används de för att komma åt relationer mellan de individer eller grupper som ligger utanför texterna.²⁶ Ex. används termen politisk diskurs för att beteckna ett system av utsagor som refererar till politiska fenomen eller har politiska konsekvenser.

Denna uppsats ingår i en samhällsvetenskaplig diskurs, vilket gör att många mer eller mindre explicita regler för hur man ska tala och skriva måste åtföljas. Problemet som uppstår i samband med diskursanalys är svårigheten att skilja ut språkliga aspekter från de materiella som placeras utanför diskursen, i kontexten. En lösning är att avstå från kontexten, dvs. kalla allting i en texts omgivning för diskurs alternativt avstå från att

---

²² Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt*, s. 221.

²³ Neumann, B. Iver, 2003. *Mening, materialitet, makt*, s. 37.

²⁴ *Ibid.*, s. 37.

²⁵ Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt*, s. 19.

²⁶ *Ibid.*, s. 15.

analysera språklig diskurs i relation till annat.²⁷ De utsagor jag valt att jobba med anser jag bör analyseras i samband med textens omgivning. De leder till handlingar som föregås av händelser och kommunikation som inte kan förbises. Jag undersöker hur verkningarna av en händelse har gett upphov till en diskurs. Det uttalade syftet med texterna är föremål för analys. Utsagorna är inte helt oproblematiska beskrivningar av verkligheten men visar sambandet mellan språk, meningsskapande och makt.

Diskursen i detta arbete kretsar mycket kring den identitet och de påbud som Européer vill påtvinga araber. I ett diskursanalytiskt perspektiv är identitet lika med politik. Politikens uppgift är att svara på frågan vilka ”vi” är.²⁸

Identiteter konstrueras diskursivt och är relationella dvs. uppstår först vid förhållande till andra grupper, utanför den egna. Det går inte att konstruera/ge uttryck åt en identitet utan att i en viss mån karakterisera den andra, den konkurrerande. Min uppgift blir att studera de sociala implikationerna vid en sådan process, och då makt spelar en väsentlig roll i denna process blir det en politisk fråga.²⁹

Den nuvarande diskursen har drag av nationalistiska diskurser, då den definierar ”arabiskhet” samtidigt som den erbjuder en konkurrerande diskurs i form av ”svenskhet”. Däremot föreslår den ingen renodlad definition av ”araber”. Det är den dominerande förståelsen som jag ämnar undersöka med detta arbete.

I denna analys kommer jag att fokusera på den framläggning som presenteras av Ernesto Laclau och Chantal Mouffe, som är mer inriktade på politiska processer³⁰. De är visserligen mer påverkade av olika traditioner, men deras betoning ligger främst i uttryck och tankeinhåll. Tillvaron ses som ett uttryck av språkliga konversationer.³¹ En term, eller uttryck, har ingen given innebörd, då man skiljer mellan dess namn och dess innehåll, där innehållet motsvarar en viss världsföreställning. Detta kallas *tecken* och utsätts för skiftande betydelser beroende på kontext. *Element* är de tecken som i politiska

---

²⁷ Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt*, s. 19.

²⁸ Neumann, B. Iver, 2003. *Mening, materialitet, makt*, s. 110.

²⁹ *Ibid.*, s. 111.

³⁰ Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt*, s. 231.

³¹ Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt*, s. 230.

diskurser är utsatta för en ständig kamp.³² Analysen genomförs med hjälp av *ekvivalenskedjor*, där man letar efter olika tecken som får andra betydelser beroende på den kontext de befinner sig i och associationsrelationerna hjälper till att hitta en *nod*, ett element i diskursen kring vilket allt annat centreras.³³ Ett centralt element är nödvändigt, då tillvaron ses i termer av motsättningar, s.k. *antagonismer*. Politik utmärks av ”vi” och ”dem” eller ”vänner” och ”fiender”, då grunden ligger i ett konfliktperspektiv och därför betraktas även identitet som något konstruerat dvs. instabilt.³⁴ Maktrelationer framkommer ur alla dessa dechiffreringar och att undersöka dem blir ett övergripande syfte i enlighet med denna tradition.

Analysdelen kommer att delas upp i stycken som behandlar de tecken som frekvent förekommit i tidningarna. Jag kommer att undersöka vad som sägs och hur det påverkar bilden av de Andra. Tecknen kommer i efterhand bilda ekvivalenskedjor som kommer lyfta fram de mest centrala begreppen i diskursen och förhoppningsvis ge en övervägande inblick i den diskursiva förståelsen av ”den Andre”.

---

³²Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt*, s. 229.

³³ Ibid., s. 230.

³⁴ Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt*, s. 232.

4. Skapandet av ”den Andre”

Diskursen kring orientalism, araber samt deras kultur var aktuell i Sverige redan runt 1850-talet. Fredrika Bremer skrev då

”Araberna omintetgör all kultur och trevnad i Palestina. För att sätta sig i respekt måste europeiska konsulter och missionärer bilda kolonier, och med vapenmakt försvara sig mot denna gräshoppsplåga; men det är inte svårt, eftersom araberna inte är det minsta modiga”.³⁵

I SOU rapporten *”Mediernas Vi och Dem, Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen”* behandlas problemet rörande Vi och Dem tänkande som genomsyrar många västliga medier idag. Att de stora dagstidningarna i Sverige valde att avstå från karikatyrernas publicering, lösgör dem inte från polariserat Vi och Dem tänkande. Studien visade att innehållet i nyhetsmaterialet gestaltat ”Dem” i negativa termer, där ”den Andre” ofta förekommer i negativa sammanhang, ex. kriminalitet. Okunnighet gällande den Andres kultur tar sig uttryck i demonisering och stigmatisering av muslimer samt skymfande av deras heliga symboler.

Rapporten har uppenbarat att invandrare överlag skildras som underlägsna den etniska majoriteten och den svenska nationella gemenskapen och idyllen ställs mot hotbilden av ”den Andre”. Distinktionerna består av starkt generaliserade motpoler såsom rättvisa, moderna, svenska/västerländska kulturen och den traditionsbundna och patriarkala invandrarkulturen.

Konstruering av identiteter sker genom språk och uttrycks genom diskurser som innehåller uppfattningar om den egna gruppen, kollektiv självbild och utsagor i förhållande till ”den andre”.³⁶ Identitetens föränderlighet kan därför inte antas ha en given förankring i en existerande kultur eller språk.

---

³⁵ Said W., Edward, 2004. *Orientalism*, s. 21.

³⁶ Neumann, B. Iver, 2003. *Mening, materialitet, makt*, s. 111.

4.1 Tecken: de Andra – erkännandets politik

”Människan har grundläggande rättigheter som inte kan förhandlas bort av hänsyn till religion och kultur. Indikerar att det vi gör är att förhandla bort arabernas identitet p.g.a deras trosuppfattning och kultur.”³⁷

”I diskussioner om vad som är ett politiskt problem, vad som anses vara orsak till problemen och hur lösningen skall konstrueras, framträder den föreställningsvärld som legitimerar en viss typ av handling.”³⁸

Nationer är politiska och territoriella enheter med ett inbyggt behov att dela upp andra i tillhörande och utomstående på grundval av medborgarskap.³⁹ Erkännande och likabehandling av medlemmar från vissa grupper tycks kräva att offentliga institutioner bekräftar, snarare än bortser från kulturella särdrag.⁴⁰ Samtidigt problematiseras utvecklingen av erkännandets politik som blivit misstänksam mot social differentiering och mottaglig för rent av totalitära tendenser hos en politik för det allmänna bästa, som återspeglar medborgares universella identitet.⁴¹ Den avgörande variabeln är makt. Majoritet har makten att bestämma vem och när de ska vara annorlunda. Lägre klasser nekas till att vara likar.⁴² En sådan policy möter dock motstånd i synen på människor som unika, kreativa och kulturbärande individer och ett demokratiskt samhälle måste erkänna den individuella identiteten.⁴³ Kravet på erkännande hänger nämligen starkt ihop med den egna identiteten.⁴⁴ I moderna samhällen tvingas alla anta en identitet som medborgare. Därför blir etnisk variation i nationalistiska stater, ett problem, något som man måste ”hantera”.⁴⁵ Själva konceptet med nationalitet förutsätter en legislativ väg att handskas med ”andra”.⁴⁶ Staten kan därför eftersträva dominans, vilket ofta leder till segregation på etnisk grund. Minoriteten avlägsnas från majoriteten p.g.a. deras kulturella

---

³⁷ Huvudledare, 2006-02-03, ”Manifest för en ny upplysning”, <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=573&a=525631>.

³⁸ Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt*, s. 244.

³⁹ Hylland, Eriksen, Thomas, 2000. *Etnicitet och nationalism*, s. 145.

⁴⁰ Taylor, Charles, 1994. *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*, s. 19.

⁴¹ *Ibid.*, s. 20.

⁴² Hylland, Eriksen, Thomas, 2000. *Etnicitet och nationalism*, s. 176.

⁴³ Taylor, Charles, 1994. *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*, s. 21.

⁴⁴ *Ibid.*, s. 37.

⁴⁵ Hylland, Eriksen, Thomas, 2000. *Etnicitet och nationalism*, s. 152.

⁴⁶ Gerrits, W.M. André, Wolfram, Jan, Dirk, 2005. *Political democracy and ethnic diversity in modern European history*, s. 19.

underlägsenhet.⁴⁷ Araber blir på så sätt den kulturellt dominerade gruppen, snärjda i en föreställningsvärld som uppstår i svenskt medvetande. Deras identitet blir ifrågasatt och framställd som defekt eftersom det ställs mot det ”goda” svenska medvetandet. Diskursen föreslår att denna ska legitimera vissa handlingar, och därmed bestämma vad de andra får göra. Grundläggande mänskliga rättigheter skjuts åt sidan till följd av att araber begränsas av sin kultur. En outtalad maktrelation bildas genom diskursen.

4.2 Tecken: muslim – araben som troende

”När vi publicerar en karikatyr av Muhammed är det tvärtom ett uttryck för respekt, att vi betraktar muslimerna som en del av det danska samhället. Då ingår det att vi även får skämta om muslimerna.”⁴⁸ ”Men att det förekommer muslimfientliga grupper i ett samhälle gör inte hela samhället muslimfientligt, lika lite som förekomsten av militanta islamister bland muslimer gör alla muslimer till militanta islamister.”⁴⁹ ”Den här affären har ju exponerat muslimer som vill bli särbehandlade, som vill skapa hat och missämja.”⁵⁰

För att kunna förstå det diskursivt dominerande synsättet om araber är det nödvändigt att inom diskursen hitta konkurrerande betraktelsesätt för ett fenomen, som kan ställas mot varandra. Identiteten definieras alltid i dialog med alternativt i kamp mot det som de andra vill se hos oss.⁵¹ Religiös identitet är individens egen uppfattning om vilken religion eller inriktning av en religion denne tillhör, men däri ingår också uppfattningar gällande andra människors religiösa identitet.⁵² Men om vi alla ska behandlas som fria och jämlika medborgare, så borde de särskilda kulturella identiteterna inte uppmärksammas.⁵³ Dessutom är ”muslim” ingen giltig beteckning för etnisk identitet, då

---

⁴⁷ Hylland, Eriksen, Thomas, 2000. *Etnicitet och nationalism*, s. 153.

⁴⁸ Rothenborg, Ole, 2006-01-21, ”Avsikten var aldrig att kränka några muslimer”, <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=514950>.

⁴⁹ Bauhn, Per, 2006-02-02, ”Rädslan för våld kallas tolerans”, http://www.svd.se/dynamiskt/kultur/did_11983658.asp.

⁵⁰ Ohlsson, Erik, 2006-02-01, ”Integration kanske omöjlig”, <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=518128>.

⁵¹ Taylor, Charles, 1994. *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*, s. 43.

⁵² Hagevi, Magnus, 2005. *Religion och politik*, s. 22.

⁵³ Taylor, Charles, 1994. *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*, s. 18.

denna omöjligtvis definieras av religionen som ensam faktor.⁵⁴ Alla araber är inte muslimer och alla muslimer är inte araber.⁵⁵ Är man däremot arab och muslim blir det svårt att åtskilja individen från religionen som är en del av identiteten.

Problemet ligger i att vi ser identiteter som kulturbärande dvs. en individ formas av sitt ursprung, sin kultur och sina traditioner. Men individer formas mycket utefter de miljöer som de befinner sig i och måste anpassa sig till. I turerna kring Mohammedkarikatyrerna blev religionen den bärande faktorn för identitet och teckningarna skapade och isolerade en grupp människor som inte kände behovet att definiera sig själva enligt tros läran. Därför överlappar begreppen arab och muslim varandra i västerländska diskurser och muslim blir en vag definition för olika folkslag.

4.3 Tecken: Islam – tro

”Det handlar inte om en konflikt mellan civilisationer eller om en kamp mellan öst och väst, utan om en global konfrontation mellan demokrati och teokrati”⁵⁶

”Islamofobi” är ett olyckligt begrepp som blandar ihop kritik av islam med stigmatisering av muslimer”⁵⁷

”Men vilka ord man än använder, så finns det en diskriminering, misstänksamhet och främlingsfientlighet som riktas mot de muslimska minoriteterna i västvärlden. Det gäller inte minst de mer sekulära länderna i Europa, där inte bara islamism utan religiösa känslor i största allmänhet kan väcka anstöt.”⁵⁸

Religion kopplas ofta samman med politik⁵⁹ där den spelar rollen av en motiverande faktor i politiskt beteende.⁶⁰ Islam har återkommit i politiken under de senaste decennierna⁶¹ och dess vikt som motiverande faktor är ämnet för en ständig debatt. Vissa

---

⁵⁴ Halliday, Fred, 1999. *Islam and the myth of confrontation*, s. 115.

⁵⁵ Stout A., Daniel, Buddenbaum M., Judith, 2001. *Religion and popular culture*, s. 120.

⁵⁶ Huvudledare, 2006-02-03, ”Manifest för en ny upplysning”, <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=573&a=525631>.

⁵⁷ Huvudledare, 2006-02-03, ”Manifest för en ny upplysning”, <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=573&a=525631>.

⁵⁸ Huvudledare, 2006-02-03, ”Manifest för en ny upplysning”, <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=573&a=525631>.

⁵⁹ Hagevi, Magnus, 2005. *Religion och politik*, s. 7.

⁶⁰ Hagevi, Magnus, 2005. *Religion och politik*, s. 79.

⁶¹ Ibid., s. 186.

anser att det finns en odemokratisk och totalitär kärna i Islam som inte medger att religionen förenas med demokratiska och mänskliga rättigheter. Den konkurrerande synen finner religioner, kulturer och identiteter vara konstruktioner av sina utövare och bärare.⁶² Religionen betraktas antingen som roten till allt gott inom kulturen eller som en repressiv och farlig kraft. Vissa grupper ser det största problemet i mediernas återgivande av religionen medan andra anser att religionen och dess effekter är själva problemet.⁶³

Arabers identitet sammanflätas i stor del med deras religion. Då vår föreställningsvärld begränsas till att identifiera ”araber” med ”islam” blir övriga identitetsbildande faktorer underlägsna. I sekulariserade samhällen blir Islams roll som allomfattande religion ofta ifrågasatt. Ofta beror det på muslimska invandrares önskan om att få utöva sina religiösa lagar (ex. bära slöjor på offentliga platser, endast äta halal slaktat kött) i de ”nya” länderna.

Med stigmatisering av muslimer växer även demonisering av deras heliga symboler. Diskursen fyller uttrycket arab med religiös kontenta vilket resulterar i ekvivalenskedjan arab – muslim - religiös – identitet. Den är inte nödvändigtvis negativ utan visar hur starkt sammankopplade vi anser att araber är med sin tro. Måttstocken som används på arabiska invandrare i Sverige är samma som används för araber i Mellanöstern vilket resulterar i det s.k. ”miss-kännandet”. Vi som grupp antar att de som grupp är likadana och bedömer därför även individer därefter.

4.4 Tecken: fundamentalist – araben som extremist

*”Extremister och hatfyllda predikanter hämtar sin näring ur missnöje, rädsla, ressentiment och en känsla av upplevda oförrätter. Om fundamentalisterna ska isoleras måste dessa känslor - av vilka somliga är helt ogrundade medan andra har verkliga orsaker - bemötas på ett effektivt sätt.”*⁶⁴

*”Genom att lyssna till imamer i stället för till moderata krafter som inte ser religionen som den överordnade faktorn i sin identitet, så beträder man en farlig väg”.*⁶⁵

---

⁶² Hagevi, Magnus, 2005. *Religion och politik*, s. 204.

⁶³ Stout A., Daniel, Buddenbaum M., Judith, 2001. *Religion and popular culture*, s. 20.

⁶⁴ Huvudledare, 2006-02-03, ”Manifest för en ny upplysning”, <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=573&a=525631>.

⁶⁵ Bauhn, Per, 2006-02-02, ”Rädslan för våld kallas tolerans”, http://www.svd.se/dynamiskt/kultur/did_11983658.asp.

””Den sekulära fundamentalismen” får svenskar att slå bakut inför symboler som slöjan och därmed står i vägen för integration”⁶⁶

”Fundamentalister av olika religiös bakgrund drabbat samman med representanter för det ”moderna””⁶⁷

”Rädslan för islamistiskt våld maskeras som ”tolerans” och ”respekt”, och regeringar som är angelägna om att också fundamentalister ska slippa känna sig ”kränkta” gör sig redo för dialog med grupper som är notoriskt ointresserade av andra förhandlingar än sådana som innebär att de får som de vill.”⁶⁸

Hotet från religionen bygger på en västerländsk myt om en ”nödvändig” fiende.⁶⁹ Européer har för egen användning byggt upp en bild av ett farligt och mytomspunnet Orienten som egentligen inte existerar.⁷⁰

Det som både Islamister och deras motståndare dock är överens om är att ’Islam’ är en godtagbar förklaring för politiskt och socialt uppförande. Religionen tillhandahåller, förutom identitet, ett spektrum av etiska koder och förklaringar till Muslimers beteenden. Detta är ett av de mest felaktiga antagandena om Islam. De heliga texterna föreslår inga önskemål gällande ex. organisation av stater enligt pan-Islamistiska lagar eller inneslutande av tradition alternativt modernitet. Allt detta är resultat av tolkningar⁷¹, då de flesta muslimer inte är anhängare av islamistiska organisationer.⁷² Rollen tilldelas dem av tidningar som ofta använder den enkla metoden att sätta det moderna upplysta väst mot traditionella och obildade öst.

Jag tycker att man kan upptäcka ett tankemönster i diskursen som tillåter se muslimer inte som en grupp, utan som individer som inte vill bli sammankopplade med radikala fundamentalisters reaktioner. Detta skulle kunna tyda på en omvärdering i vårt sätt att hantera de begrepp som brukar utgöra byggstenar i diskurser rörande öst och väst. Att

---

⁶⁶ Malm, Andreas: 2006-08-03, ”Muhammeddebatt”,
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=2207&a=527392>.

⁶⁷ Larsmo, Ola: 2006-13-03, ”Konfrontation kan leda till dialog”,
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1058&a=528462>.

⁶⁸ Bauhn, Per, 2006-02-02, ”Rädslan för våld kallas tolerans”,
http://www.svd.se/dynamiskt/kultur/did_11983658.asp.

⁶⁹ Halliday, Fred, 1999. *Islam and the myth of confrontation*, s. 113.

⁷⁰ Said W., Edward, 2004. *Orientalism*, s. 7.

⁷¹ Halliday, Fred, 1999. *Islam and the myth of confrontation*, s. 114.

⁷² Ibid., s. 107.

erkänna araber och muslimer som individer och inte grupper, vilka man dömer utifrån dominerande karaktärsdrag är kanske även ett tecken på att vi börjar omvärdera våra egna identiteter.

4.5 Tecken: terrorist – araben som hot

*”Är inte bilden av Muhammed med en tänd bomb i turbanen kränkande? - Nej, det är en ganska naturlig association till den islamiska terrorism som finns, där terroristerna själva framhåller religionen i sin retorik, själva hänvisar till Koranen. Då är det inte överraskande om en tecknare får den associationen och sätter en bomb i hans turban.”*⁷³

*”Det var nästan väntat. Jag kan inte påstå att det var överraskande, sade en representant för den stora danska tidningen om bombhotet.”*⁷⁴

*”Flera islamistiska organisationer har uppmanat till hämndaktioner gentemot kristna i Irak som ses som ställföreträdare för alla i väst.”*⁷⁵

*”Vi har okontrollerbara krafter emot oss.”*⁷⁶

*”I går hotade islamistgruppen "Glory Brigades In Northern Europe" på en hemsida för extrema islamister med självmordsattacker mot flera områden i Skandinavien.”*⁷⁷

FBI beskriver terrorism på följande sätt *”Det orättmätiga användandet av makt och våld mot personer eller egendom för att terrorisera eller undertrycka en regering, civilbefolkning eller någon del därav, i främjandet av politiska och sociala mål”* (28 C.F.R. Section 0.85).⁷⁸ En annan definition lyder *”det systematiska eller hotande användandet av våld av icke-statliga aktörer i jakten på politiska, sociala, religiösa eller etnolingvistiska mål, där händelsens psykologiska effekt vida överstiger de fysiska följderna och offren inte nödvändigtvis är målet”*.⁷⁹

---

⁷³ Rothenborg, Ole, 2006-01-21, ”Avsikten var aldrig att kränka några muslimer”, <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=514950>.

⁷⁴ Expressen, 2006-01-31, “Tidning bombhotad efter profetteckningar”, <http://expressen.se/index.jsp?a=517043>.

⁷⁵ Expressen, 2006-01-31, “Muhammedbildernas första dödsoffer”, <http://expressen.se/index.jsp?a=516565>.

⁷⁶ Expressen, 2006-02-01, “Fransk tidning publicerar Muhammedkarikatyrer”, <http://expressen.se/index.jsp?a=517452>.

⁷⁷ Asplind, Åsa, 2006-02-01, “Islamister hotar med terrorbomb”, <http://expressen.se/index.jsp?a=517167>.

⁷⁸ 2006-04-20. „FBI policy and guidelines”, http://www.fbi.gov/publications/terror/terror2000_2001.htm.

⁷⁹ Hagevi, Magnus, 2005. *Religion och politik*, s. 80.

Terrorister är s.k. subkulturella dubbelgångare. De hävdar ofta att de strävar efter samma mål som staten de lever i, men utgör i själva verket en våldsamt antites till den rörelse de påstår sig representera och är endast angelägna av de konflikter som de uppfattar mellan den egna och andra grupper.⁸⁰ Den islamistiska propagandan mot väst uttrycks genom förkastande av dess demokratiska principer och jämlika värden.⁸¹

Terrorism förklaras vara ett moralistiskt beteende, där den egna gruppen sätter normer för ”gott” och ”ont”. Där får väst spela rollen av ”den Andre”, någon som ska domineras enligt en egen föreställningsvärld. Terroristers identitet härrör ur en omformning av religionen till en ideologi som berättigar till att tjäna ideal och mål genom att ta bort förbudet mot dödande och våld. Man lär sig alltså både gruppstillhörighet och identitet som uppmanar till politiskt handlande, med mål att hävda sin världsbild gentemot en mer utbredd kultur.⁸² Slutsatsen är att terrorism är ett identitetsgrundat och strategiskt beteende och begreppet identitet kan bilda kopplingar mellan teorier som grundats på socialisation och andra perspektiv av terrorism.⁸³

Här framkommer en annan ekvivalenskedja: araben – muslimen – religiös – fundamentalist – extremist. Den religiösa identiteten formas om till en ideologi som lägger grunden för det moralistiska beteende terrorister följer. Problem som rör identitet studeras vanligen i samband med minoriteter eller i andra avseenden ”hotade” eller ”svaga” grupper alternativt i situationer präglade av snabb social förändring.⁸⁴ Karikatyrerna utnyttjades av danska imamer för att skaffa sig en stark förhandlingsposition, där man framställer en våldsamt massa muslimer som hotande vapen. I Mellanöstern drog teckningarna uppmärksamheten från egna övertramp och lät regeringarna bli befriande faktorer i kriget mot ”ett förhatligt väst”.⁸⁵ Muslimerna framställdes som offer för västerländskt, istället för inhemskt, förtryck.

---

⁸⁰ Hagevi, Magnus, 2005. *Religion och politik*, s. 82.

⁸¹ Halliday, Fred, 1999. *Islam and the myth of confrontation*, s. 110.

⁸² Hagevi, Magnus, 2005. *Religion och politik*, s. 81.

⁸³ Ibid., s. 84.

⁸⁴ Hylland, Eriksen, Thomas, 2000. *Etnicitet och nationalism*, s.142.

⁸⁵ Bauhn, Per, 2006-02-02, ”Rädslan för våld kallas tolerans”,
http://www.svd.se/dynamiskt/kultur/did_11983658.asp.

4.6 Tecken: yttrandefrihet

”Utrikesminister Laila Freivalds avrundade debatten med att avtäckta ett nytt projekt inom ramen för UD:s filantropiska dialogutskänkning: ungdomar från Mellanöstern ska inte bjudas till Sverige för att fritt och till punkt få förklara hur de tänker, utan ”unga svenskar med bakgrund i Mellanöstern ska resa runt i arabländer för att berätta hur vi i Sverige ser på yttrandefriheten”. Så var rollfördelningen än en gång klargjord.”⁸⁶

”Ändå är det just förmågan att balansera spontana känslor med förnuft som är grunden för ett öppet samhälle. Yttrandefriheten kan aldrig vara total, men i det långa loppet vinner alla på det fria tankeutbyte och den pluralism som uppstår i ett samhälle där det är högt i tak”.⁸⁷

”Och det är här vi måste ta ställning. Ska vi sluta publicera, debattera saker om islam Teckningarna i den danska tidningen har fått arabvärlden att reagera oerhört dramatiskt med svenska mått mätt/---/Jyllands-Postens avbildningar är att skända islam och muslimers identitet.”⁸⁸

”Samtidigt som den muslimska världen har mycket att ta itu med. Inte minst hur teckningarna cyniskt kidnappades för grumliga politiska syften med primitiva och orkestrerade pöbel-kravaller som följd. En förutsättning för en fruktbar dialog är lyhördhet”.⁸⁹

Moderna demokratier är grundade på två saker: parlament och press.⁹⁰ Media har blivit det nya forumet för deltagande, representation och makt.⁹¹ Genom att klassificera en viss folkgrupp i ett fack, ex. fundamentalister, gör det lättare att behandla dem därefter. Stigmatisering och demonisering isolerar målet och skapar ett lättillgängligt offer.⁹² Muslimer är kritiska i förhållande till västerländsk media, som ofta uppfattas

---

⁸⁶ Malm, Andreas: 2006-08-03, ”Muhammeddebatt”,

<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=2207&a=527392>.

⁸⁷ Huvudledare, 2006-01-02, ”Konsten att försvara det man inte gillar”,

<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=573&a=517808>.

⁸⁸ Kino, Nuri, 2006-01-31, ”Muhammedbildernas första dödsoffer”,

<http://expressen.se/index.jsp?a=516565>.

⁸⁹ Bengtsson, Jan-Olov, 2006-03-13, ”Muhammed och försoning”, <http://expressen.se/index.jsp?a=544484>.

⁹⁰ Gerrits, W.M. André, Wolfram, Jan, Dirk, 2005. *Political democracy and ethnic diversity in modern European history*, s. 20.

⁹¹ Raboy, Marc, Dagenais, Bernard, 1995. *Media, crisis and democracy*, s. 94.

⁹² Raboy, Marc, Dagenais, Bernard, 1995. *Media, crisis and democracy*, s. 97.

inkräktande.⁹³ Därtill demoniseras den generella bilden av muslimer genom medias porträttering av gruppen som terrorister, fundamentalister eller religiösa fanatiker, vilket har bidragit till att inte bara förmedla en förnedrande bild men även förändra det ”muslimska sinnet”.⁹⁴ Exponering i massmedia förstör effektivt bilden av en religiös agenda, då problem som ofta inte har anknytning till religionen i sig tas upp.⁹⁵

Många muslimska immigranter i väststater kämpar med ett dilemma som balanserar viljan med att behålla sin tro med rädslan för uteslutande ur den nya gemenskapen samt mistande av sin identitet.⁹⁶ Demokrati garanterat nämligen ingenting, men däremot återger sina medlemmars fördomar och strävan. *”A democratic state is a free association; and freedom to associate includes the right to exclude”*.⁹⁷

En alternativ förståelse fokuserar dock på att problemet med yttrandefriheten inte ligger hos Européer utan i de fundamentalistiska muslimska stater, där man inte kan diskutera eller ifrågasätta religion överhuvudtaget. Bristen på den typen av dialog leder till bristen på dialog även mellan de europeiska och muslimska länderna, samt *”legitimerar islamistisk fanatism och skapar förutsättningarna för de våldsamerheter som följt på Muhammedteckningarna”*.⁹⁸

4.7. Element: demokrati

”Folk är fortfarande upprörda och det håller på att bli värre. Vi värderar vår tro lika högt som ni värderar er frihet, fundamentalism ställs mot varandra och det leder ingenstans”.⁹⁹

”I kölvattnet av alla flaggbränningar, all ilska och all frustration bland många danska som formats av den pågående situationen, är att de 210 000 muslimerna i Danmark (3,9 procent) inte längre ses som ett anonymt kollektiv. Detta för att många danska muslimer,

---

⁹³ Stout A., Daniel, Buddenbaum M., Judith, 2001. *Religion and popular culture*, s. 113.

⁹⁴ Ibid., s. 114.

⁹⁵ Ibid., s. 29.

⁹⁶ Ibid., s. 110.

⁹⁷ Gerrits, W.M. André, Wolfram, Jan, Dirk, 2005. *Political democracy and ethnic diversity in modern European history*, s. 24.

⁹⁸ Bauhn, Per, 2006-02-02, ”Rädslan för våld kallas tolerans”, http://www.svd.se/dynamiskt/kultur/did_11983658.asp.

⁹⁹ Hildebrandt, Johanne, 2006-02-05, ”Förmätet att kränka profeten Muhammed”, <http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,773657,00.html>.

som nu står upp för en dialog om demokratiska principer, har blivit individer och förmänskligade.”¹⁰⁰

”Det är de som vill inskränka andras yttrandefrihet - denna gång religiösa och politiska ledare i muslimska diktaturstater - som är det entydiga hotet mot en fredlig och civiliserad världsordning. De har stått bakom våldsamheter, fängslade av journalister, hot mot skandinaver, brinnande ambassader och globala krav på censur.”¹⁰¹

”Demokrati” betyder folkstyre och ska i princip baseras på kollektiva beslut och utgöra ett forum för att fritt kunna uttrycka sina åsikter. Den demokratiska visionen av ett idealt, mångkulturellt samhälle försummar dock det faktum att människor som medlemmar av andra kulturella, etniska och språkliga grupper måste få ett erkännande för sina särskilda kulturella identiteter.¹⁰² Risken finns att man annars får hantera problemet med ”det Andra”, känslan av ett förekommande främmande element, en utmaning för den egna självbilden och identiteten till den grad att vare sig det är inbillat eller verkligt så framkallar det rädsla och hat hos bägge sidor.¹⁰³ Samhällen representerar sig själva genom att återge sin egna föreställningsbild. Om vissa grupper eller individer inte överensstämmer med denna bild eller är tänkta att inte passa in, då hamnar de utanför. Många anhängare av Islam anser att religionen och västliga samhällens demokrati är oförenliga faktorer. Återigen är denna syn en ”nödvändig”, skapad myt. De uppenbara hindren ligger snarare i dålig statlig utveckling, djupgående traditioner för politisk kontroll och politiska element som hämmar tolerans, förståelse och mångfald. Dessa faktorer har i sig inget med Islam att göra.¹⁰⁴ Det särande problemet ligger i sekularism. Då ”Islam är religion och stat” (*al-Islam dinun wa daulatun*) förkastas sekularism av Islamistiska förespråkare som tar för givet att Muslimer inte är i stånd att skilja mellan stat och religion. Demokrati erfordrar sekularism, som tillåter att staten organiseras enligt juridiska, istället för religiösa, lagar.¹⁰⁵

---

¹⁰⁰ Bengtsson, Jan-Olov, 2006-03-13, ”Muhammed och försoning”, <http://expressen.se/index.jsp?a=544484>.

¹⁰¹ Norberg, Johan, 2006-03-27, ”Ingen skadas av yttrandefrihet”, http://www.svd.se/dynamiskt/brannpunkt/did_12210456.asp.

¹⁰² Taylor, Charles, 1994. *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*, s. 23.

¹⁰³ Gerrits, W.M. André, Wolffram, Jan, Dirk, 2005. *Political democracy and ethnic diversity in modern European history*, s. 25.

¹⁰⁴ Halliday, Fred, 1999. *Islam and the myth of confrontation*, s. 116.

¹⁰⁵ Halliday, Fred, 1999. *Islam and the myth of confrontation*, s. 117.

Yttrandefrihet och demokrati kommer i liknande diskussioner ställas mot västvärldens uppfattning av öst. Två parallellgående ekvivalenskedjor visar på väst – demokrati – upplyst – yttrandefrihet i motsats till öst – diktatur – teokrati – censur. Inom diskursen finns inte plats för mindre stereotypa betraktelsesätt, då det skulle äventyra bilden av ”oss” som de moderna krafterna.

5. Diskussion och sammanfattning

Målet med denna uppsats är att visa på den dominerande diskursiva föreställningen av araber som resultat av deras framställning i tidningar efter Mohammedkrisen och se om det finns plats för alternativa betraktelser inom diskursen. Föreställningar är inga stabila konstruktioner som innehåller entydiga innebörder, utan snarare svåravgränsbara, paradoxala och tvetydliga. Betydelsekonstruktioner är aldrig slumpmässiga, då de utvecklas i enlighet med den retorik hos de diskurser inom vilka de förekommer.¹⁰⁶ Diskursen kring araber/muslimer är därmed inget stabilt, snarare ett föränderligt fenomen som skapas och dekonstrueras av varierande diskurser.

Den diskursiva synen på araben i detta arbete utgår ifrån en erkännandets politik, där inkludering förutsätter exkludering. Arabers identitet i Sverige blir i högsta grad en politisk fråga som uppstår i enlighet med förbestämda sociala implikationer. Utifrån diskursen uppstår en bild av araber som grupp som en hotande, fundamentalistisk pöbel i motsats till effektiva och moderata svenska krafter. De sociala innebörderna bygger dels på en rädsla och därmed en vilja att kontrollera det annorlunda samt stereotyper som ger människor en känsla av att förstå samhället, men som även rättfärdigar en orättvis tillgång till samhällets resurser, ex. jämlikt medborgarskap.

Erkännandets politik blir därmed en följd av en hierarkisk ordning: en persons ära måste vara någon annans skam eller obemärkthet. Kravet på erkännande som resultat av människovärdets ideal pekar i minst två riktningar, både mot ett skydd för grundläggande rättigheter som individer besitter, samt erkännande av särskilda behov hos individer som medlemmar av specifika grupper.¹⁰⁷

Araber måste kräva ett fullt politiskt erkännande för att undvika dagens position av ”vid sidan av – medborgare” i västerländska samhällen. I bästa fall känner dessa invånare en djup tveksamhet inför sin nuvarande roll, i värsta fall utmålas Islam som ett hinder för modernitet.¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ Stråth, Bo (ed.), 2000. *Europe and the Other and Europe as the Other*, s.161.

¹⁰⁷ Taylor, Charles, 1994. *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*, s. 21.

¹⁰⁸ Stout A., Daniel, Buddenbaum M., Judith, 2001. *Religion and popular culture*, s. 112.

Med diskursanalysen har jag velat visa hur svenskar förhåller sig till grupper som araber och/eller muslimer. Målet var att med hjälp av den diskursiva retoriken fastställa en essens i det som anses vara arabiskt. Trots att jag undersökt en diskurs skapad i ett mångkulturellt samhälle så utgår resonemanget ifrån en syn på araber och svenskar som två separata grupper som delar ett samhälle.

Relationerna i denna uppsats rör sig enligt den antagonistiska tillvaro som är utmärkande för Chantal och Mouffes diskursanalys. Politiken utmärks av ”vi” och ”dem”. Araber definieras av en föreställningsvärld som uppstår utifrån den dominerande gruppens föreställning om sin kultur som allmängiltig. De andra hålls på avstånd då ett möte mellan de två grupperna skulle äventyra den egna uppfattningen om överlägsenhet.

Diskursens ställning befinner sig till följd av detta mellan en erkännandets politik och en vilja till kulturell dominans i ett samhälle som där religionen blir hindret för skapande av en gemensam identitet och där det trygga svenska alltid ställs i kontrast mot det otrygga och främmande. Detta till trots att nationer egentligen bara är idéer, föreställda gemenskaper som i en globaliserad värld borde kunna vidga gränser utöver de territoriella ramarna. Dessa fysiska ramar inrymmer kulturer där de utmärkande särdragen ligger till grund för kollektiva identiteter. Därför problematiseras varken identitetsbildning eller den egna gruppens förhållningssätt till andra.

Ett centralt element i diskursen är inte oväntat religion. Men det finns ett annat begrepp som håller ihop diskursen, nämligen identitet. Då grunden hos politiken ligger i ett konfliktperspektiv blir identiteten elementet som utsätts för maktrelationer. Araben framställs som en produkt av sin kultur. Men den diskursiva förståelsen av begreppet ”identitet” samt dess ”relationalitet” (dvs. konstruktion i förhållande till andra grupper) bidrar till en uppfattning om en grupp som utvecklar och omformar identiteter men ändå behåller sin kärna.

Tidningarnas agenda formas utifrån en erkännandets politik där den enskilde individens frihet och jämlikhet ersatts med en policy för det allmänna bästa. Denna policy utesluter och riktar udden mot vissa grupper som antas hota dess målsättning. Liberalismen underordnas populismen. I tidningarna förmedlas en bild som nästintill omöjliggör anda

betraktelsesätt p.g.a. den enade idén om en föreställningsvärld där den andre utgör ett hot. Tolerans som förespråkas rör snarare västliga relationer än relationer med ”andra”.

Tidningarnas porträttering av araber och muslimer efter konflikten med Muhammedkarikatyrerna är en negativ skildring av en diffust definierad folkgrupp. Jag ville gärna ta fram alternativa betraktelsesätt men tidningarna får inte och ger inte möjlighet att utforska andra synsätt eller nya begrepp då allt rör sig i en sluten ram. De svenska tidningarna måste istället erbjuda en omvärdering av förlegade begreppsdefinitioner genom att ifrågasätta det betraktelsesätt som hittills dominerat svenska och arabiska relationer.

Diskursen är förmodligen utformad efter diffusa uppfattningar då en annan variant skulle kunna äventyra den statliga kontrollen på att legitimera identiteter. Då den dominerande gruppen kontrollerar viktiga kommunikationsverktyg uttrycks endast deras tolkning och perspektiv av den omgivande miljön. De andra får inte samma möjlighet, därför yttras denna kontroll i en utveckling av ett dubbelt medvetande, där de uppfattar sig vara dominerade och går på sätt med på att se sig själva enligt de kriterier som erbjuds. Araber ses inte som individer, utan snarare som en grupp som endast identifieras enligt dominerande karaktärsdrag.

Som delvis framkom i analysen är anti-islamisk retorik en betydande faktor i denna politiska diskurs, som innehåller såväl rasistiska, xenofobiska och stereotypa inslag. Tidningarna använder främlingsfientlig retorik som ett resultat av stigmatisering av muslimer samt krav på assimilering. Ord som ”inbäddad”, ”traditionell” eller ”rotad” förekommer ofta i sådana diskurser. Men diskursen vänder sig inte så ofta mot själva religionen Islam som mot muslimer, människor som utövar religionen och vars natur blir föremål för fördomar.¹⁰⁹ För vissa behöver fientligheten mot muslimer inte rättfärdigas då den uppstår som en respons på den globala rädslan för muslimsk terrorism.¹¹⁰ Både massmedia och religion har ett stort inflytande på den offentliga debatten. De tidningar jag valt att ta med i denna uppsats väljer och bestämmer de problem som ska vara viktigast och förser folk med verktyg som information och språk för att beskriva och

---

¹⁰⁹ Halliday, Fred, 1999. *Islam and the myth of confrontation*, s. 160.

¹¹⁰ *Ibid.*, s. 161.

analysera dessa.¹¹¹ Ett stort problem rörande deras porträttering är att vi som samhälle/grupp oftast inte ifrågasätter det som visas. Våldet som visas (*här*: reaktionerna på karikatyrerna) symboliserar hot mot mänsklig integritet och etablerad ordning som slutligen kultiverar i misstänksamhet och paranoia mot de porträtterade grupperna.¹¹² Samtidigt är "*det typiskt att muslimer återigen nappar på det de uppfattar som "provokationer" och gör islam precis till det monster många muslimer i decennier försökt frigöra sig ifrån.*"¹¹³ De upprörda muslimerna underströk orientalismens tes om intoleranta, imbecilla och våldsbenägna fanatiker.

Det kommer alltid att finnas en grupp eller folkslag som kommer att bli tvingat till att utgöra hotbilden av något främmande. Att araberna får bli bärare av denna just nu beror på den globala rädslan för islamisk terrorism. Våldet som terroristgrupperna använder som politiskt medel är en demonstration av deras makt. Västvärlden demonstrerar då sin makt genom kontrollen av erkännande. Araber och/eller muslimer blir den "miss-kända" gruppen vars gemensamma nämnare blir uteslutning. Diskursen återpeglar rädslan för det främmande.

En lösning vore att anamma ett dubbelt kulturellt medborgarskap som speglar både den medfödda och den tagna identiteten. Med denna grund borde det vara möjligt att förändra det nationella behovet att definiera folk i "Vi" och "Dem" termer. Alternativt borde begreppet "identitet" ersättas med "identifikation". Att använda sig av begreppet identifikation ger individen en möjlighet att beteckna det förhållandesätt han eller hon har gentemot andra grupper utan att visa de sociala innebörder och underförstådda meningar som döljer sig i begreppet identitet.¹¹⁴

---

¹¹¹ Stout A., Daniel, Buddenbaum M., Judith, 2001. *Religion and popular culture*, s. 30.

¹¹² Raboy, Marc, Dagenais, Bernard, 1995. *Media, crisis and democracy*, s.104.

¹¹³ Ouis, Pernilla, 2006-01-07, "Vi måste tåla nidsbilderna",
<http://expressen.se/index.jsp?a=501717&d=452&print=yes>.

¹¹⁴ Stråth, Bo (ed.), 2000. *Europe and the Other and Europe as the Other*, s. 47.

6. Slutsats

Påståendet att den dominerande bilden av araber i vårt samhälle är negativ är ingen nyhet. Jag hade därför hoppats att med hjälp av denna diskurs ta fram alternativa betraktelsesätt, men de trängs effektivt undan av de stereotypa bilder som förmedlas via tidningarna. Som tidigare sagts är poängen med en diskurs inte att avtäcka den ”sanna” verkligheten. Texterna används bara för att komma åt relationer mellan individer och grupper. Säkerligen finns det konkurrerande synsätt till det som jag presenterat i min uppsats men de framkommer inte här.

Att diskursivt förstå identiteter är att acceptera att det är föränderliga, sociala konstruktioner som återskapas av den retorik som utgör diskursen. I denna uppsats har jag visat på de språkliga konstruktionerna som utgör diskursens byggstenar samt diskuterat hur den förmedlade bilden av den andre hänger ihop med kravet på en erkännandets politik, som förutsätter exkludering i lika stor grad som inkludering.

Araber i Sverige får brottas med att hela tiden försvara sin identitet från en inbillad föreställningsvärld och samtidigt försöka bli en del av det samhälle som särskiljer dem som grupp. Samtidigt börjar denna bild ändras i med en omvärdering av förlegade begreppsdefinitioner i väst.

Arabernas roll som den främmande andre är ett resultat av en global rädsla för islamisk terrorism, där retoriken i hög grad omvandlar religionen till en ideologi som utgör grunden för identitet. Förmodligen kommer en annan grupp ta över rollen i framtiden men bilden av den hotfulle andre kommer aldrig att försvinna. Det är den som definierar den egna identiteten, det idylliska svenska måste ha en motpol för att berättiga sitt existerande, för att kunna erkännas, även om nationen bara är en reell produkt av en föreställd gemenskap.

7. Källförteckning

Litteratur

Anderson, Benedict, 1992. *Den föreställda gemenskapen – reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning*. Göteborg: Didalos AB.

Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2000. *Textens mening och makt – metodbok I samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Gerrits, M. W. André, Wolffram, Jan, Dirk, 2005. *Political Democracy and Ethnic Diversity in Modern European History*. Stanford: Stanford University Press.

Hagevi, Magnus, 2005. *Religion och politik*. Malmö: Liber AB.

Halliday, Fred, 1999. *Islam and the myth of confrontation – religion and politics in the Middle East*. London: I.B. Tauris & Co Ltd.

Hylland, Eriksen, Thomas, 2000. *Etnicitet och nationalism*. Falun: Nya Doxa.

Neumann, B. Iver, 2003. *Mening, materialitet, makt – En introduktion i diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Raboy, Marc, Dagenais, Bernard, 1995. *Media, crisis and democracy – Mass Communication and the Disruption of Social Order*. London: SAGE Publications.

Raudvere, Catharina, Hammer, Olav, 2004. *Med gudomlig auktoritet – om religionens kraft i politiken*. Stockholm: Makdam Förlag.

Said, W. Edward, 2004. *Orientalism*. Stockholm: Ordfront.

Stout A., Daniel, Buddenbaum M., Judith, 2001. *Religion and popular culture – Studies on the interaction of worldviews*. Ames: Iowa States University Press.

Stråth, Bo (ed.), 2000. *Europe and the Other and Europe as the Other*, Bryssel: P.I.E.- Peter Lang.

Taylor, Charles, 1994. *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*. Göteborg: Didalos AB.

Yin, Robert K., 2003. *Case Study Research Design and Methods*. London: Sage Publications, 3:e upplagan.

Young, Iris Marion, 2000. *Att kasta tjejkast: Texter om feminism och rättvisa*. Stockholm: Atlas.

Internet

Asplind, Åsa, 2006-02-01, "Islamister hotar med terrorbomb",
<http://expressen.se/index.jsp?a=517167>.

Bauhn, Per, 2006-02-02, "Rädslan för våld kallas tolerans",
http://www.svd.se/dynamiskt/kultur/did_11983658.asp.

Bengtsson, Jan-Olov, 2006-03-13, "Muhammed och försoning",
<http://expressen.se/index.jsp?a=544484>.

Carp, Ossi, 2006-01-18, "Moderata Muslimer försvarar Jyllands-Posten",
http://www.svd.se/dynamiskt/kultur/did_11570014.asp.

Expressen: 2006-01-31, "Muhammedbildernas första dödsoffer",
<http://expressen.se/index.jsp?a=516565>.

Expressen: 2006-01-31, "Tidning bombhotad efter profetteckningar",
<http://expressen.se/index.jsp?a=517043>.

Expressen: 2006-02-01, "Fransk tidning publicerar Muhammedkarikatyror",
<http://expressen.se/index.jsp?a=517452>.

Expressen: 2006-02-08, "EU, FN och Islamiska konferensen kritiska till Muhammedbilder", <http://expressen.se/index.jsp?a=521934>.

FBI, 2006-04-20, "FBI policy and guidelines",
http://www.fbi.gov/publications/terror/terror2000_2001.htm.

Hildebrandt, Johanne, 2006-02-05, "Förmädet att kränka profeten Muhammed",
<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,773657,00.html>.

Huvudledare, 2006-01-02, "Konsten att försvara det man inte gillar",
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=573&a=517808>.

Huvudledare, 2006-02-03, "Manifest för en ny upplysning",
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=573&a=525631>.

Kino, Nuri, 2006-01-31, "Muhammedbildernas första dödsoffer",
<http://expressen.se/index.jsp?a=516565>.

Larsmo, Ola, 2006-03-13, "Konfrontation kan leda till dialog",
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1058&a=528462>.

Malm, Andreas, 2006-03-08, "Muhammeddebatt",
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=2207&a=527392>.

Norberg, Johan, 2006-03-27, "Ingen skadas av yttrandefrihet",
http://www.svd.se/dynamiskt/brannpunkt/did_12210456.asp.

Ohlsson, Erik, 2006-02-01, "Integration kanske omöjlig",
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=518128>.

Ouis, Pernilla, 2006-01-07, "Vi måste tåla nidsbilderna",
<http://expressen.se/index.jsp?a=501717&d=452&print=yes>.

Rothenborg, Ole, 2006-01-21, "Avsikten var aldrig att kränka några muslimer",
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=514950>.

Rothenborg, Ole, 2006-01-30, "Jyllands-Posten ber om ursäkt",
<http://www.dagensnyheter.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=148&a=517454&previousRenderType=6>.

Tidningar

Rothenborg, Ole: "Karikatyrerna missade sitt mål", Dagens Nyheter, 2006-05-04.

Dokument och publikationer

Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering, SOU 2006:21, Camauër Leonor, Nohrstedt, Stig, Arne, *Mediernas Vi och Dom, Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*,

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/05/86/34/fe68999e.pdf>.